

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ПРАВА
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**



**Збірник тез
IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
28 листопада 2018 року**

Ірпінь

2018

УДК 336.1(477)(063)
ББК 65.9(4Укр)261я431
Ф59

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Університету ДФС України
(протокол № 13 від 20 грудня 2018 року)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова:

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Заступники голови:

Топчій В. В. – директор Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України;

Мацелик Т. О. – завідувач кафедри фінансового права, д.ю.н., доцент;

Члени організаційного комітету:

Аністратенко Ю.І. – д.ю.н., доцент, професор кафедри фінансового права;

Білоус В. Т. – д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права;

Гарбінська-Руденко А. В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права;

Касьяненко Л. М. – д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права;

Ковтун В. М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права;

Сластьоненко О. О. – к.ю.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри фінансового права;

Чайка В. В. – д.ю.н., доцент, професор кафедри фінансового права;

Фінансова безпека України на сучасному етапі:

Ф59 матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Ірпінь, 28 листопада 2018 року. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. – 444 с.

*Тези подаються в авторській редакції. Організатори
конференції не несуть відповідальності за зміст
поданих матеріалів.*

УДК 336.1(477)(063)
ББК 65.9(4Укр)261я431

Сухонос Віктор Володимирович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін і судочинства Навчально-наукового
інституту права Сумського державного університету

КОРУПЦІЯ, ЯК ДЖЕРЕЛО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ: ВИТОКИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Корупція відома людству з сивої давнини. Це явище пов'язане зі створенням держави і виникненням права, коли з'явилися посадові особи, які стали виконувати керівні функції [1, с. 10–23]. «Досвід століть показує, що кожна людина, яка має владу, схильна зловживати нею і рухається в цьому напрямку доки не досягне певної межі» [2, с. 289].

До нас дійшов вислів царя Македонії Філіпа II про те, «що не існує таких високих стін, через які не міг би перебратися віслюк, нав'ючений золотом» [3, с. 46]. І таких прикладів можна навести багато [4].

Проте, будь-які злочинні доходи (у тому числі й корупційні) потребують своєї легалізації. Саме тому проблематика протидії цьому явищу набуває неабиякого характеру в умовах сьогодення, адже відомо, що прибуткам, одержаним злочинним шляхом, у рамках процесу їх легалізації та за рахунок підтримки корупціонерів, надається респектабельний вигляд законних доходів, які у подальшому впроваджуються до фінансових і економічних структур України.

При цьому, при аналізі корупції, можна, на підставі проведеного дослідження самих підходів до її розуміння як в нашій державі, так і на міжнародному рівні, визначити кілька основних моментів, врахування яких просто необхідне для боротьби з цим злом.

По-перше, корупція – це історичне явище і постійний супутник будь-якої держави на всіх етапах її історичного розвитку. Крім того, корупція – це явище соціальне, притаманне суспільству і обумовлене його протиріччями. Це явище складне і багатоаспектне, а тому методи дослідження в різних галузях суспільства неоднакові. Разом з тим, вони всі повинні бути спрямовані на вироблення профілактичних заходів з метою мінімізації рівня корупції.

По-друге, корупція, як широке суспільне явище, являє собою дисфункцію процесів соціального управління, роз'їдання влади на підставі девіантної поведінки, обумовленої корисливою мотивацією. З таким широким визначенням погодитися не можна, тому що воно не відповідає юридичній меті. Як правове явище корупція сприймається як протиправне використання суб'єктом влади й управління свого службового становища всупереч інтересам служби і з корисливою метою, а також протиправне надання таким «особам» матеріальних, або інших переваг стороннім особам

за вирішення питань на їхню користь з використанням свого службового становища.

По-третє, при визначенні кримінологічного поняття «корупції» для розробки більш реальних профілактичних заходів слід враховувати сам зміст положень науки кримінології в Україні, в т. ч., щодо кримінально-правового характеру злочинності. Таким чином, поняття корупційної злочинності буде більш вузьким, спеціалізованим, тому що воно буде враховувати тільки ті вияви корупції, які передбачені в кримінальному законі України.

І, по-четверте, поняття корупції більш детально має бути закріплене в законі, оскільки сам термін буде використовуватись в усіх нормативних актах, і, в тому числі, враховуватись при створенні ефективної системи антикорупційної політики в Україні.

Автор підтримує позицію О. Дудорова [5], А. Беніцького, М. Мельніка [6] та інших, які слушно вважають, що зазначені вище злочини відносяться до складних, і боротьба з ними, а також їх розслідування без спеціальної підготовки державою слідчих та оперативних працівників належної користі не принесе [7].

Слід також мати на увазі, що проблеми боротьби з корупцією і відмиванням нетрудових доходів тісно пов'язані з механізмом протидії тінзації суспільно-економічних відносин. А такі кримінологічні категорії, як «корупція», «відмивання нетрудових доходів», «тіньова економіка», «капітали організованих злочинних формувань» тісно пов'язані між собою. Відсутність методологічної концепції оцінки такого взаємозв'язку як корупція і відмивання «брудних» грошей поставила перед кримінологами низку актуальних та досі невирішених проблем, які потребують негайного розв'язання. Це пов'язано із тим, що проблема протидії легалізації злочинно одержаних за допомогою корупції капіталів і криміналізації сфери функціонування фінансових структур все частіше стають предметом уваги не тільки правоохоронних органів, а й суспільства в цілому.

Різноманітні заходи управлінського, організаційного та правового характеру, що проводяться нашою державою у боротьбі із зазначеним злом, є явно недостатніми. Сьогодні, коли процеси глобалізації виводять тенденцію української економіки за суто національні межі, питання боротьби з корупцією і легалізацією злочинних доходів в Україні доцільно розглядати вже крізь призму проблем боротьби з національною і транснаціональною злочинністю. Посилення протидії зазначеному злу та перекриття каналів фінансування тероризму є однією з обов'язкових умов, які передбачені Конвенцією Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом», Міжнародною конференцією ООН «Про боротьбу з фінансуванням тероризму», рекомендаціями Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням доходів (FATF) тощо [8].

В рамках виконання міжнародних вимог щодо боротьби з транснаціональною злочинністю, Україна прийняла низку законів, в т. ч. «Про боротьбу з корупцією» [9]. Проте відомо, що недостатньо прийняти хороший закон, треба його реалізувати. Автор згоден з думкою А. Волобуєва, що, власне, в організованій злочинності та посиленні її впливу полягає головна небезпека явища, яке визначається цим поняттям. Боротьба з корупцією і легалізацією злочинних доходів має на меті, насамперед, позбавити організовану злочинність економічної підтримки, і, як висловився А. Волобуєв, не дозволити відкрито і безперешкодно використовувати злочинно одержане майно [10, с. 54]. Наведене дає підстави стверджувати, що роль міжнародного права регулювання сфери боротьби з відмиванням «брудних» доходів поступово зростає. Саме міжнародні документи є основним інструментом протидії корупції, відмиванню нетрудових доходів як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівнях.

Водночас, можна стверджувати, що належної боротьби з корупцією і побудови дієвої системи протидії відмиванню нетрудових доходів в нашій

державі усе ще не створено. Практика свідчить, що будь-які заходи щодо боротьби із вказаним злом будуть неефективні без належної співпраці з боку фінансових установ держави. Крім того, злочинні елементи мають доступ до необхідної інформації, незважаючи на комерційну та банківську таємницю, а допомагає у цьому корупційна діяльність працівників фінансових установ.

Важливим у боротьбі з корупцією і легалізацією злочинних доходів є також питання розподілу повноважень і відповідальності між контролюючими організаціями, які, на наш погляд, повинні одразу передавати до правоохоронних органів інформацію про підозрілі фінансові операції. В свою чергу, правоохоронці зазначені відомості мають проаналізувати, та, за наявності підстав, порушити кримінальну справу, потім – розслідувати її та передати до суду. Така система досить проста, проте ефективна. Вона не вимагає корінних змін в адміністративній системі держави, створення будь-яких нових організацій, а також, додаткового фінансування, що також важливо для нашої країни.

Серед спеціалізованих органів, які ведуть боротьбу з відмиванням «брудних» грошей, поряд із Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Державною податковою адміністрацією України, Національним банком України та іншими, можна виділити Державну службу фінансового моніторингу України.

Водночас, слід відзначити, що не повинен залишатися осторонь і Національний банк України зі всією своєю системою. Організація первинного фінансового контролю повинна стати важливим компонентом, в т. ч., і національної програми боротьби з корупцією, легалізацією «брудних» грошей і організованою злочинністю в Україні в цілому.

Виходячи з усього вищенаведеного, слід же раз підкреслити що фінансовий контроль в державі має бути не лише обов'язковим елементом системи запобіжних заходів, а й ефективним засобом, «митними воротами» у боротьбі з економічними злочинами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухонос В. В. Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах: науково-теоретичні аспекти : [монографія] / Віктор Володимирович Сухонос ; [наук. ред. Ю. С. Шемшученко]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2015. – 74 с.
2. Монтескье Ш. Л. О духе законов / Ш. Л. Монтескье // Монтескье Ш. Л. Избранные произведения / Ш. Л. Монтескье ; [пер. с франц. ; ред. М. П. Баскин]. – М. : Ин-т философии АН СССР, 1955. – С. 159–730.
3. Корчагин А. Г. Сравнительное исследование коррупционных и служебных преступлений / А. Г. Корчагин, А. М. Иванов. – Владивосток : Изд-во Дальневосточного университета, 2001. – 226 с.
4. Клейнер В. Корупція в Росії, Росія в корупції: чи є вихід / В. Клейнер // Питання економіки. – 2014. – № 6 – С. 81–96.
5. Дудоров О. «Брудні» кошти під заборною кримінального закону / О. Дудоров // Підприємство, господарство і право. – 2002. – № 4. – С. 120–121.
6. Мельнік М. І. Корупція, сутність поняття, заходи протидії. Монографія / М. І. Мельнік. – К. : Атіка, 2001. – 304 с.
7. Сухонос В. В. Корупція у фіскальній політиці: теоретичний концепт і перспективи подолання / Віктор Володимирович Сухонос // Фіскальна політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (24 листопада 2017 р.). – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С. 493–495.
8. Про сорок рекомендацій групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмивання грошей (FATF) : Постанова Кабміну України та Нацбанку України № 1124 від 28 серпня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 35. – Ст. 1630.

9. Про запобігання корупції : Закон України № 1700-VII від 14 жовтня 2014 р. : станом на 31 серпня 2018 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України, законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

10. Волобуєв А. Протидія легалізації майна, здобутого злочинним шляхом: Проблеми та шляхи їх вирішення / А. Волобуєв // Вісник прокуратури. – 2003. – № 01. – С. 53–56.